

Summary. Konstantinov T. Petro Kurinnyi: the influence of domestic education on the public position and choice of profession. Considered the life and activity of the Ukrainian scientist P. Kurinnyi (1894–1972) was famous historian, archaeologist, art historian, ethnographer, organizer of monument protection in Ukraine. His scientific heritage is becoming known only now. The author shows the role of the scientist who is known as the founder and first director of the in Uman local history museum, professor of Ukrainian Free University in Munich and member of the Ukrainian Free Academy of Sciences. The basic factors that influenced on the choice of citizenship and profession of scientist and made clear his position in defending the interests of the Ukrainian people in the context of preserving its cultural heritage were explored. It is alleged that family education (as well as his father's religious upbringing) and Ukrainophilian environment family friends, gave a spiritual core that became the basis for an active life position P. Kurinnyi. The important step in the formation of that was training in Uman breech boys' school and familiarity with D. Shcherbakivsky who influenced on the choice of profession, that he had not changed until his death.

Key words: Kurinnyi P., history, archeology, emigration.

УДК (477.87) «1945–1953»

Л. І. Капітан

ДИЛЕМА «СХІДНЯКИ»-«МІСЦЕВІ» В КОНТЕКСТІ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ В ЗАКАРПАТТІ

У статті окреслено специфіку регіональної кадрової політики місцевої адміністрації в контексті радянзації Закарпаття. Панорама суперечливого життя населення краю конкретизовано на прикладі кадрових призначень у районах, де компактно проживали угорці та румуни.

Ключові слова: Закарпаття, радянська адміністрація, кадрова політика.

Постановка проблеми. У сучасній Україні помітно виросли роль і значення регіональних спільнот, їхніх традицій, звичаїв, самобутності. Своєрідним у цьому плані регіоном є Закарпаття, яке вважається типовим прикордонням. На теренах краю за радянської доби його історії зберігалися до певної міри моделі міжетнічних взаємин, багаті регіональні традиції та позитивний соціодемографічний баланс і стосується це, насамперед, сільської місцевості. Цей факт значною мірою детермінує потребу дослідження реалій повоєнного закарпатського села в цілому і зокрема специфіки кадрової політики влади.

Аналіз останніх досліджень. Історіографічний аналіз засвідчує, що поставлена проблема вимагає нового осмислення. Для написання наукової статті цікавими були праці, в яких увага присвячена висвітленню політичної історії сталінської тоталітарної системи в цілому [1, 2, 5, 6, 17, 18, 21], суспільно-політичним реаліям західного регіону України [14, 18, 22, 23], комплексному дослідженню процесів на Закарпатті [9, 10, 12, 15, 16].

Мета. Метою нашого дослідження є окреслення специфіки регіональної кадрової політики місцевої адміністрації щодо закарпатського села в контексті радянзації Закарпаття.

Виклад основного матеріалу. З опануванням теренів Закарпаття Радянською армією його угорське населення, насамперед, чоловіча частина, стало об'єктом репресивних дій нової влади, яка поширювала на закарпатських угорців принцип збірної відповідальності за дії гортістської Угорщини – сателіта гітлерівської Німеччини у Другій світовій війні. За словами начальника політуправління 4-го Українського фронту генерал-лейтенанта М. М. Проніна, «після вилучення органами держбезпеки близько 30 тис. військовозобов'язаних мадяр, більша частина мадярського населення і частина мадяронів з українців стала в тій чи іншій мірі висловлювати незадоволення і негативно ставитися до росіян» [8, 185]. Відтак до радянських таборів військовополонених відправили майже 25 тис. закарпатських чоловіків-угорців у віці від 18 до 50 років, тисячі інтернованих невдовзі загинули від хвороб й нелюдських умов утримування [3].

Справжня сталінська чистка партійних лав комуністичної партії Закарпатської України з грудня 1945 р. до серпня 1946 р. дала результат – із 4249 членів квитки членів та кандидатів всесоюзної комуністичної партії (більшовиків) отримали лише 2634 або 39% [15, 43].

Після включення регіону до складу УРСР розпочався процес становлення і зміцнення органів радянської влади. У цей час чи не найважливішу роль відіграє поширення панівної ідеології комуністичної партії. Для цього був задіяний потужний пропагандистський апарат [11].

Посилювалась ідеологічна робота серед населення угорської, румунської, німецької, єврейської та інших національностей. У постанові політбюро ЦК КП(б)У щодо звіту Закарпатського обкому партії від 17 січня 1948 р. ставилося завдання докорінного поліпшення агітаційно-масової роботи, серед всього, і особливо серед румунського населення області, підвищення її ідейно-теоретичного рівня, «з урахуванням національних особливостей окремих округів» [16, 60].

З метою зміцнення працівниками сільських, районних і обласних організацій західних областей України та добору партійних, радянських і господарських працівників для західних областей УРСР, ЦК КП(б)У підібрав і надіслав в кінці 1944 р. – на початку 1945 р. у західні області республіки більше 13,5 тис. працівників, зокрема 1059 – для роботи в місцевих Радах [4, 55]. Ці процеси повільно, але далися взнаки. Якщо в 1944–1946 рр. номенклатурні посади з місцевого населення були зайняті майже на 100 %, то вже на 1953 р. цей відсоток по різних причинах становив не вище 46 %: по відділу партійних, профспілкових і комсомольських органів – 41%, по відділу пропаганди і агітації – 40 %, по школах і вузах – 37,7 %, по адміністративному відділу – 35,2 %. По планово-фінансовому і торговому відділу – 51,2 %, по промислового і транспортному відділу – 25,4 %, а по сільськогосподарському відділу справа значно краще – 70 %» [19, 246–247].

Керівники і спеціалісти прибували переважно з центральних, східних областей України та Росії і багато з них не володіли або недостатньо володіли українською мовою. В умовах багатонаціонального краю становище ускладнювалося ще й тим, що вони не тільки не знали мови, звичаїв, традицій етнічних меншин, а й не намагалися пристосовуватись до місцевих умов, не бажали бодай хоча б поважати місцеве населення, яке тривалий час жило в інших соціально-економічних, політичних, культурних і побутових умовах. Всю управлінську структуру охопила практика підозрілого відношення до національних, місцевих кадрів, перевага віддавалася приїжджим.

Своєрідним «моментом істини» для значної частини компартійної номенклатури області стали «Беріївська відлига» й червень 1953 р. – союзний, а за ним і республіканський Центр визнав, що національна й кадрова політика Кремля на «національних окраїнах» – союзних республіках СРСР, насамперед у Прибалтиці й західних областях України, була помилковою.

2–4 червня 1953 р. у Києві відбувся пленум ЦК Компартії України, який довів до відома його делегатів волю московських керівників країни й перетворився на трибуну обговорення давніх притлумлених й замовчуваних проблем у царині державно-партійної, кадрової й національно-мовної політики сталінського тоталітарного режиму насамперед у західних (але й не лише західних) областях республіки, в тому числі й на Закарпатті [13, 95].

3 червня 1953 р. на пленумі в обговоренні доповіді О. Кириченка й рішень Президії ЦК КПРС виступив голова Закарпатського облвиконкому І. І. Турянця, який конкретизував дещо абстрактні тези на прикладі свого рідного Закарпаття. Промовець зауважив на помилковості позиції окремих міністерств УРСР, які спрямовували до Закарпаття працівників без спеціальності, яких і так був надлишок у краю. Дещо краще виглядала ситуація у сільському господарстві області, хоча й тут не бракувало кадрових проблем – надсилання зі сходу керівників колгоспів та їхнє призначення на посади дивним чином не враховувало мовної специфіки регіону: «В нашій області нараховується 264 колгоспи. У цих колгоспах головами працюють 231 чоловік з місцевого населення, а 33 чол. з приїжджих товаришів. Це півбіди. Біда, товариші, в тому, що в колгоспах села Мужієва, Добросілля і других головами колгоспів є товариші, які не володіють мадярською мовою, а колгоспники цих сіл не знають іншої мови, крім мадярської. При самих кращих побажаннях ці голови колгоспів не мають можливості мати відповідний контакт з колгоспниками, що негативно відбивається на роботі, на виконанні планів колгоспниками» [20, 247].

Мізерним був відсоток місцевих уродженців на апаратних посадах у Закарпатті, а звідси відчувалося напруження у взаєминах партійно-урядових структур Закарпатської області з місцевим угорським й румунським населенням: «На Закарпатті, крім українського і російського населення, живе ще 130 тис. чол. мадярської національності і до 30 тис. румунської національності. На великий жаль, у Берегівській окрузі, в якій переважно живуть мадяри, керівники окружному партії, крім першого секретаря, який знає мадярську мову, майже ніхто

мадярської мови не знає. Другий секретар і завідувач сільгоспвідділом, секретар по пропаганді і завідувач відділом пропаганди окружкому – це товариші, які зовсім не володіють мадярською мовою. Чи можуть вони мати потрібні зв'язки з трудящими масами, якщо вони не можуть з ними розмовляти? Звичайно, що ні» [20, 247].

Безрезультатними були неодноразові звернення керівництва облвиконкому до ЦК КП України та Міністерства освіти УРСР щодо необхідності відкриття у великих населених пунктах з поважною кількістю угорського та румунського населення шкіл-десятирічок з угорською й румунською мовами навчання та обов'язковим вивченням української або російської мови [20, 249–250].

Відповідно до рішень керівних партійних органів у Москві та Києві, 16–17 червня 1953 р. відбувся пленум Закарпатського обкому Компартії України, доповідачем на якому виступив перший секретар Закарпатського обкому КП України Іван Михайлович Ваш (1904–1966). Він у межах дозволеного доволі гостро розкритикував підбір й розстановку керівних кадрів (тобто кількісний і якісний склад партійно-радянської номенклатури) в області станом на червень 1953 р.: «Не можна вважати нормальним, коли з 78 керівних працівників номенклатури ЦК КППС – місцевих лише 22 чоловіки, а в номенклатурі ЦК КП України з 209 чоловік – місцевих тільки 80. Таке ж становище і в номенклатурі обкому: з 1 918 затверджених відповідальних працівників з місцевого населення працює 878 чоловік, або 45,6 процента [...]. Номенклатура міськкомів і окружкомів партії складається з 6 682 чоловік, заміщено 6 613 чоловік, зокрема з місцевого населення 4 726 чоловік, або 71,1 %, а по місту Ужгороду – 30 %, по місту Мукачево – 26,3 % [...]» В апараті обкому партії з його 86 працівників закарпатців нараховувалося лише 13 осіб, включно, щоправда, з першим секретарем. Натомість з місцевих кадрів не було жодного завідувача відділом або заступника заввідділу [19, 32].

Вищенаведені вражаючі факти набували виразніших обрисів, коли йшлося про конкретні, «особливо вдалі» випадки номенклатурних призначень. Так, наприклад, у колгоспі «Комсомолец» с. Мужієво на Берегівщині з ледь не стовідсотково угорським населенням й угорською розмовною мовою головою колгоспу й секретарем парторганізації опинилися відповідно товариші Поведьонк і Повод, анальфабети в угорській, які з колгоспниками-угорцями спілкувалися, очевидно, жестами й специфічною «інтернаціональною» лексикою «визволителів».

Траплялися анекдотичні призначення й на освітянській ниві. Так, облвно призначило директором угорської семирічки у м. Берегово якогось Рибальченка, який не лише не володів угорською, а й до призначення на освітянську посаду працював директором млина [19, 35].

У виступі Юрія Гойди, відомого закарпатського літератора, наводилося чимало прикрих фактів утискування місцевих літературно-мистецьких й газетярських кадрів з боку приїжджого чиновництва: «[...]т. Ваш і Туряниця не до кінця відстоювали і боролись за висунення молодих кадрів і на перше заперечення Компанця [...] відмовчувались, а ці люди, Туряниця і Ваш, краще знають місцеві умови і треба було настоювати на висуненні місцевих кадрів. На мій погляд, для того, щоб правильно вирішувати питання в житті Закарпаття, потрібно ввести до складу бюро обкому переважно місцевих людей, які добре знають історичні умови в нашій області, які знають і розуміють корінне населення» [19, 68; 70–71].

Редактор обласної газети «Закарпатська правда» О. Д. Шабаліна, який загалом підтримував доповідача й попередніх промовців у їхньому викритті недоліків в організаційно-партійній роботі обласної організації КПУ, навів чергові факти утискування місцевих кадрів, надання необґрунтованих переваг «східнякам» та ін., критичний закид був зроблений й на адресу колег – керівників і членів обкому партії – у болючому мовному питанні: «Про помилки в національному питанні правильно записано в рішенні ЦК КППС, про помилки в тому, що організації на місцях недооцінюють значення вживання на Україні української мови. Такі помилки допустили і у нас. Це перший пленум, коли ми на весь голос почули українську мову, а то було тільки 2–3 чоловіки виступали на українській мові. Навіть ті товариші, що не знають російської мови, і ті виступали російською мовою, писали конспекти і читали їх невиразним голосом» [19, 98].

Реальний стан речей з представництвом місцевих уродженців у різних секторах владних структур та у культурно-освітній сфері Закарпатської області станом на червень 1953 р. дозволяє уявити таблиця:

Табл. 1

Репрезентативність уродженців Закарпаття у владній та культурно-освітній сфері Закарпатської області станом на початок червня 1953 р. [19, 9, 32–34, 62, 123]

№	Назва посад	Загальна кількість	Місцевих уродженців на цих посадах	Питома вага місцевих уродженців
1	Керівні працівники номенклатури ЦК КПРС	78	22	28,20%
2	Керівні працівники номенклатури ЦК КП України	209	80	38,30%
3	Керівні працівники номенклатури Закарпатського обкому КП України	1 918	878	45,80%
4	Номенклатура обласного, окружних і міських виконкомів Рад	239	158	66,10%
5	Номенклатура обкому ЛКСМУ	283	192	67,80%
6	Секретарі міськкомів і окружкомів КП України (кількість)	45	10	22,20%
7	Апарат Закарпатського обкому Компартії України	86	13	15,10%
8	Апарат Закарпатського обласного виконавчого комітету	485	245	50,50%
9	Обласна прокуратура	20	10	50%
10	Секретарі первинних партійних організацій КП України	818	388	47,40%
11	Відповідальні працівники обласного управління МВС	215	74	34,40%
12	Відповідальні працівники системи державної торгівлі	92	41	44,60%
13	Директори лісгоспів	15	2	13,30%
14	Директори радгоспів	8	1	12,50%
15	Ужгородський державний університет – професорсько-викладацький склад (осіб)	119	22	18,50%
16	Ужгородський учительський інститут – професорсько-викладацький склад (осіб)	32	2	6,30%
17	Директори середніх шкіл	76	41	53,90%
18	Учителі загальноосвітніх шкіл	7 264	4 052	55,80%

Як засвідчують матеріали цієї таблиці, корінні мешканці Закарпаття аж ніяк не керували повсякденним життям рідного «визволеного» краю, оскільки на верхніх шаблях владної вертикалі перебували у виразній меншості (особливо у її політичній – компартійній «еліті»), збільшуючи власне представництво лише (і то відносно) на її середніх й нижчих шаблях.

Кількісні параметри співвідношення між приїжджими й місцевими у номенклатурній «Табелі про ранги» щільно були пов'язані з її якісними характеристиками, оскільки й номенклатурники з уродженців Закарпаття, як правило, ієрархічно були підпорядковані своїм керівникам-«східнякам». Так, у гостро критичному виступі на пленумі обкому уповноваженого Спілки радянських письменників України по Закарпатській області Юрія Гойди про це було сказано промовисто й без еківоків. Літератор, зрештою, висловлював настрої громадської думки («Ідуть же такі розмови»): «Огульне недовір'я до місцевих кадрів треба відмінити як найбільше зло. Що може сказати начальник міліції Кібенко, коли його запитати про кадри? У міліції всі, хто робить чорнову роботу, це місцеві, а офіцери – всі східні.

Чому так трапилось, що з обласного суду вигнали місцевих товаришів. Ідуть же такі розмови, що в міліції працюють приїжджжі, судять – приїжджжі, і получається конфуз» [19, 68] (виділення Авт.).

Властиво, у доповіді на пленумі наводилися непоодинокі випадки зловживання службовим становищем саме з боку надісланих представників адміністративних органів – міліцейських і державної безпеки, які поводитися у Закарпатті як на окупованій території, постачаючи багату поживу для розмов про розперезану поведінку приїжджих зі сходу міліцейських та інших начальників (значною мірою росіян): «В адміністративних органах у нас є ще люди, які нечесно ставляться до своїх обов'язків. Колишні працівники Перечинського відділу МВС Тітов та Алексєєв виключені з партії за те, що займались підробленням показань людей на допитах, компрометуючи чесних громадян як антирадянських людей. Начальник паспортного столу Перечинського відділу міліції Антонов 28 травня цього року, будучи п'яним, безпідставно відібрав паспорт і комсомольський квиток у громадянина

Каналош, побив його, потім вилаяв нецензурними словами двох громадян, намагався побити секретаря комсомольської організації колгоспу ім. Шевченка тов. Граб, розігнав робітників пошив очної майстерні [...]. Цей п'яниця, хуліган лише за один день образив до двох десятків людей [...]. Заступник начальника Ужгородського окружного відділу міліції Скорик під час виконання службових обов'язків напився і разом з начальником Чопського відділу міліції Фроловим образив і побив громадянку Балог [...]» [19, 40].

Виступ на пленумі голови Закарпатської обласної Ради депутатів трудящих І. І. Туряниці до певної міри перегукувався з його промовою на червневому пленумі ЦК КП України у Києві. Промовець у черговий раз наголосив на серйозних помилках колишнього керівництва республіки у національному питанні, безпідставному переведенні викладання у вищих та середніх спеціальних навчальних закладах області на російську мову, порушеннях «ленінсько-сталінського принципу підбору, висування і виховання кадрів» й, насамперед, стрімкому зменшенні питомої ваги закарпатців на керівних посадах свого рідного краю, а саме: «Якщо на номенклатурних посадах в 1944–1946 рр. місцевого населення було до ста процентів, то на 15 травня цього року – тільки 46 процентів. Ці цифри говорять про те, що, по-перше, обком огульно підійшов до звільнення з цих посад людей з місцевого населення. Обком припустив багато помилок і легковажність в справі замінення людей. Багато старих членів партії (Комуністичної партії Закарпатської України. – *Авт.*), які були активними борцями проти національного і соціального пригноблення за часів панування іноземних загартників на Закарпатті, товаришів, які всі сили поклали за справу возз'єднання Закарпаття зі своєю матір'ю – Радянською Україною – і Радянським Союзом, замість допомоги їм, були усунені з роботи тому, що вони, нібито, слабкі або не справляються з довіреною їм роботою. Вони були поставлені на другорядну роботу в різні підприємства» [19, 145].

До честі промовця, він не ухилився й від персональної відповідальності за вищезгадані порушення принципів «ленінсько-сталінської» національної й кадрової політики «Ці самі помилки за останні роки були допущені у нас обкомом партії, його колишнім першим секретарем тов. Компанцем та облвиконкомом, особисто мною» [19, 144].

Висновки. Реальний стан речей із представництвом місцевих уродженців Закарпаття у різних секторах владних структур засвідчував, що мешканці краю аж ніяк не керували повсякденним життям рідного «визволеного» краю. Практика підозрілого ставлення до національних кадрів охопила всю управлінську номенклатуру. Кадрові призначення свідчили про фіаско «диференційованого» підходу до нацменшин. Певним «моментом істини», під час якого були оприлюднені численні порушення «ленінсько-сталінської» національної політики на Закарпатті, стала короткотривала так звана «Беріївська відлига» 1953 р.

Список використаної літератури

1. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953: суспільно-політичний та історико-правовий аналіз : у 2 кн. / І. Білас. – К. : Либідь – Військо України, 1994. – Кн. 1. – 432 с.; Кн. 2. – 688 с.
2. Білокінь С. Масовий терор як засіб державного управління в СРСР (1917–1941 рр.). Джерелознавче дослідження / С. Білокінь. – К., 1999. – 447 с.
3. Віднянський С. Доля угорців та німців Закарпаття під час «радянізації» краю у 1944–1945 рр. / С. Віднянський // Друга світова війна і доля народів України : матеріали Всеукраїнської наукової конференції. – К., 2005. – С. 191–193.
4. Гарань О. В. Проблеми формування національних кадрів у західних областях УРСР у другій половині 40-х – 50-х роках / О. Гарань // Український історичний журнал. – 1989. – № 10. – С. 55–66.
5. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття / Я. Грицак. – К. : Генеза, 1996. – 360 с.
6. Даниленко В. Україна в умовах системної кризи (1946–1980-і рр.) / В. Даниленко, В. Баран. – К. : Видавничий дім «Альтернативи», 1999. – 304 с. – (Україна крізь віки. Т. 13).
7. Держархів Закарпатської обл.
8. Довганич О. Відновити правду про репресованих угорців і німців Закарпаття та повернути чесне ім'я кожній жертві тоталітарної системи – обов'язок нашого суспільства / О. Довганич; [післямова М. Олашина] // Довганич О. Так ламалися долі репресованих закарпатців : Сторінками обласного тому «Реабілітовані історією». – Ужгород : Гражда, 2008. – С. 184–189.
9. Закарпаття 1919–2009 рр.: історія, політика, культура (україномовний варіант українсько-угорського видання) / під ред. М. Вегеша, Ч. Фединець. – Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2010. – 720 с.
10. Закарпаття в етнополітичному вимірі / редкол. : Ю. Левенець (голова) [та ін.] ; [автори : М. Панчук (керівник авт. кол.), В. Войналович, О. Калакура, В. Котигоренко, О. Красівський та ін.]. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2008. – 682 с.

11. Капітан Л. І. Етнонаціональний аспект «радянзації» Закарпаття: влада та інтелігенція / Л. І. Капітан // Сумська старовина. – 2011. – № XXXIII–XXXIV. – С. 71–78.
12. Капітан Л. Етнокультурний розвиток Закарпаття у контексті радянзації краю, 1944–1964 рр. / Л. Капітан. – К. : Вид-во «Варта», 2013. – 583 с.
13. Лозицький В. Політбюро ЦК Компартії України: історія, особи, стосунки (1918–1991) / В. Лозицький. – К. : Генеза, 2005. – 368 с.
14. Марусик Т. Західноукраїнська гуманітарна інтелігенція: реалії життя та діяльності (40–50-ті рр. XX ст.) / Т. Марусик. – Чернівці : Вид-во «Рута», 2002. – 463 с.
15. Нариси історії Закарпаття / відп. ред. І. Гранчак. – Ужгород : Закарпаття, 1995. – Т. II: 1918–1945. – 663 с.
16. Нариси історії Закарпаття / редкол. : І. М. Різак (голова), М. М. Болдижар (кер. авт. кол.) [та ін.]. – Ужгород : Госпрозрахунковий РВВ управління у справах преси та інформації, 2003. – Т. III (1946–1991). – 648 с.
17. Русначенко А. М. Національно-визвольний рух в Україні (середина 1950-х – початок 1990-х років) / А. М. Русначенко. – К. : Вид-во ім. О. Теліги, 1998. – 720 с.
18. Сергійчук В. Десять буремних літ. Західноукраїнські землі у 1944–1953 рр.: нові документи і матеріали / В. Сергійчук. – К. : Дніпро, 1998. – 944 с.
19. Центральний державний архів громадських об'єднань України (ЦДАГО України), ф. 1, оп. 52, спр. 4254.
20. ЦДАГО України, ф. 1, оп 1, спр. 1121.
21. Шаповал Ю. Людина і система (Штрихи до портрету тоталітарної доби в Україні) / Ю. Шаповал. – К. : Ін-т нац. відносин і політології, 1994. – 271 с.
22. Ярош Б. О. Сторінки політичної історії західноукраїнських земель (30–50-ті рр. XX ст.) : монографія / Б. Ярош. – Луцьк, 1999. – 184 с.
23. Ярош Б. О. Тоталітарний режим на західноукраїнських землях: 30–50-ті роки XX ст. (історико-політологічний аспект) / Б. О. Ярош. – Луцьк : Надстир'я, 1995. – 176 с.

Одержано редакцією 09.05.2014

Прийнято до публікації 23.06.2014

Анотація. *Капітан Л. І. Дилемма «приезжие» – «местные» в контексте кадровой политики советской власти в Закарпатье. В статье очерчена специфика региональной кадровой политики местной администрации в контексте «советизации» Закарпатья. Панорама противоречивой жизни населения края конкретизирована на примере кадровых назначений в районах, где компактно проживали венгры и румыны.*

Ключевые слова: *Закарпатье, «советизация», кадровая политика.*

Summary. *Kapitan L. The «Easterners' - Local's» dilemma in the context of Soviet government policy in Transcarpathia. The specific regional personnel policies of the local administration due in the context of the Sovietization of Transcarpathia have been outlined in the article. Panorama of the controversial region life has been specified on the example of appointments in areas inhabited by Hungarians and Romanians. The author analyzed the reality with the representatives of local natives in different authorities sectors and spiritual life of the Transcarpathian region in the period under review and proved that the indigenous inhabitants of Transcarpathia had not ruled the life of the native «liberated» land. On the upper levels of the power hierarchy, they were in a distinct minority, increasing the actual representation only in its middle and lower levels. The suspicion practice to the national staff involved the party, soviet, komsomol and trade union organizations, and the whole administrative nomenclature. The logic of «personnel shuffling» was applied to quick provision of sovietization of the socio-political and national-government life of Transcarpathian region.*

Key words: *Transcarpathia, sovietization, personnel policy*

УДК 94(477.6) «1943/1964»:624

Л. О. Краснопорова

ЯКІСТЬ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА НА ДОНБАСІ (1943–1964 рр.): ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Автор торкається проблеми якості житлового будівництва на Донбасі у період з 1943 р. до 1964 р. На основі залучення широкого кола джерел, у статті виявлено ступінь якості помешкань, зроблено аналіз соціально-економічних процесів та чинників, що на це впливали.

Ключові слова: *якість житла, житлобудівництво, будівельні матеріали, Донбас.*

Постановка проблеми. В усі часи проблема житла була важливою для людини. Вона ніколи не втрапить своєї значущості. Одним з питань, яке являється невід'ємним від поняття помешкання, є його якість.